

"Amikor az erdőre kimégy,
figyelve lépj, és lábujjhegyen.

Mihelyt a fák alá belépsz, és felrebben előtted az első rigó:
akkor már tudnod kell, hogy az erdő észrevett...

Ha megállsz egy pillanatra, hallani fogod a szellőt, ahogy
a fák között tovaoson...

De te látó-ember leszel, és a tündérek ezt hamar felismerik.
Kiülnek a virágok szirmaira, és kedvesen reád kacagnak.

De akkor a patakot is meghallod, ahogy neked mesél,
csodálatos meséket az erdőről..."

Wass Albert

Az 2022 év választott fajai

Az

és a

ajánlásával

Kedves Családok!

Csodáljuk együtt a természetet!

Az év hüllője: Homoki gyík

<https://www.youtube.com/watch?v=sH915YGFzPI>

<https://www.youtube.com/watch?v=sH915YGFzPI>

16-18 centiméteres hosszúságúra nő meg, teste karcsú, farka hosszú, feje lapos és keskeny. Lábai is meglehetősen vékonyak, hosszúak. A homoki gyík meglehetősen tarka. Hátának alapszíne sárgás- vagy szürkésbarna. A gerinc mentén összefüggő zöld sáv húzódik (hímeknél fűzöld, nőtényeknél fakóbb), az oldalakon sötét foltokból álló, nem összefüggő szalagok húzódnak végig, melyek között vékony sárgás vagy piszkosfehér vonal fut. A hímek álla és torka fehér, de nászidőszakban narancssárga lesz, míg a nőtényeké tompa fehér. A kis gyíkok színezete tompább, alapvetően dióbarna.

A háti csíkjuk szürkészöld.

Nem sokkal a tavaszi aktivizálódás után sor kerül a párzásra. A nőtény 2-6 puha tojását június elején rakja le, és földdel temeti be őket. Az időjárástól függően általában szeptember elején kelnek ki a kis gyíkok, amelyek azonnal önálló életet kezdenek.

Rendkívül félénk, gyors mozgású gyík: ha megzavarják, nyomban eltűnik egy üregben, amit nem ritkán maga ás. Erre szükség is van, hiszen számos ellenfele van, elsősorban a madarak közül. Rendkívül melegigényes, ezért kizárólag napos órákban találkozhatunk vele. Táplálékát mindenekelőtt ízeltlábúak (rovarok, pókok) képezik. Október közepétől április közepéig száraz, fagymentes helyen, a talajba beásva tel.

Mint minden hazai kétéltű és hüllő, a legritkább magyarországi gyíkfajnak számító homoki gyík is védett.

Az év rovара: óriás énekes kabóca

<https://www.youtube.com/watch?v=tns0IvYe-Pc>
<https://www.youtube.com/watch?v=sH915YGFzPI>

Rövid fejük merőlegesen áll, a homlokuk duzzadt. Mellső szárnyaik a hátsóknál hosszabbak, hártásak. Testük jellegzetesen ék alakú, hengeres. A Kárpát-medencei fajok többsége nem éri el a 10 mm-t sem, de legnagyobb itteni képviselőik, az **énekes kabócák** (*Cicadinae* alcsalád) hossza az 1–4 cm tartományba esik. **Szájszervük** szűrő-szívó jellegű.

A hímek ivarszervei a kilencedik potrohszelvényen helyezkednek el, alakjuk rendszerint a fajra jellemző és így elkülönítő bélyeg. A nőstények **tojócsöve** fűrész: ezzel vágják fel a növény szövetét, hogy elhelyezhessék benne **petéiket**.

Hangadó készülékük a test oldalán, az első haslemezen kifejlődött finom hártácskák sora. Ez mindkét ivar egyedeinél megtalálható, de a nőstényeké csenevész.

Legújabb felfedezések szerint a rovar szárnyain olyan nanoméretű struktúrák találhatók, amelyek érintéssel képesek baktériumokat elpusztítani. Ez a struktúra ezernyi parányi oszlopból áll, melyek csapdába ejtik, és darabokra tépik szét a káros mikroorganizmusokat.

Szipókáikkal megsúrják a fák leveleit és gallyait, és ezek nedveit szívják. A föl nem szívott nedv a levegőn tömörül; ebből lesz az úgynevezett **manna-cukor**.

Lárvaik növények gyökereibe bújnak, és azok nedveit szívogatva, több **vedléssel** nőnek fel. A kifejlett lárva először kimászik a föld felszínére, és ott reped fel hátán a bőr, hogy előbújjon belőle a kifejlett, ekkor még halványzöld kabóca.

pete

lárva

frissen kikelt

Tudtad, hogy a lárvaik több éven keresztül fejlődnek fák gyökerei közt a talajban, gyakran több méteres mélységben?

Jókai Mór: ÜLTESS FÁT

Ültess fát!

Hogyha mást nem, lombot ad.

Árnyékában megpihenhetsz, gondot ő visel reád.

Jó tavasszal nyit virágot, messze érzed illatát. Kis madárka száll reája,

ingyen hallgathatod szavát.

Ültess fát!

Az év fája: Nagylevelű hárs

<https://www.youtube.com/watch?v=ublxcnw9Us4>

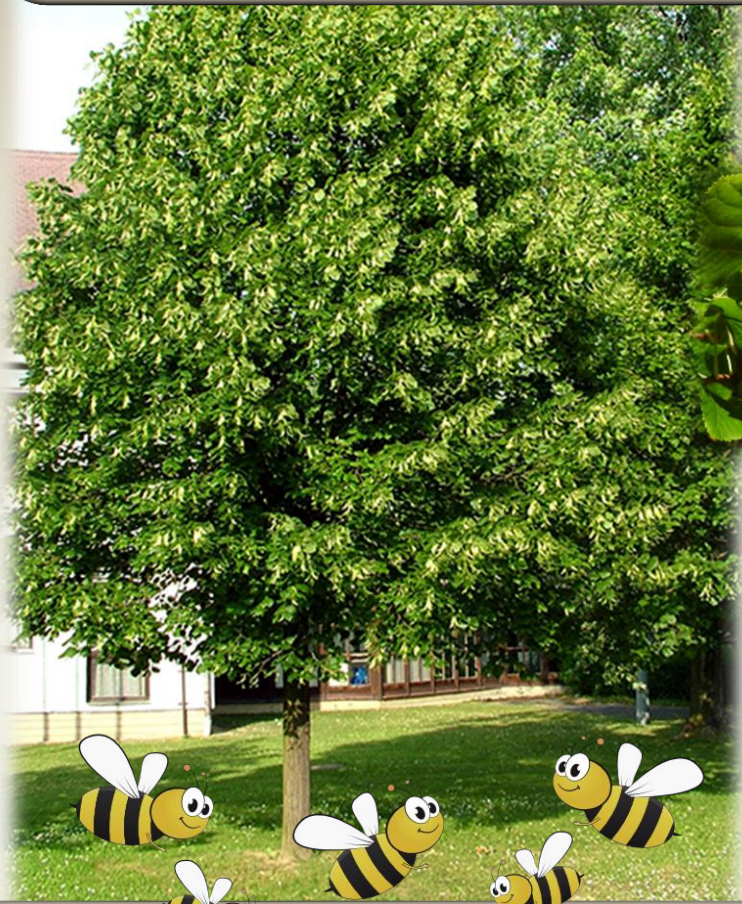
Tölve németül: Soap

© 2010

30–40 m magasra nő. Koronája fiatal korában szép kúpos, később boltozatosan magasra tör. Sudara szétágazik, ágai meredeken felfelé állnak, de a korona alsó részén a fa idős korában lehajlanak. Finom repedésekkel és hosszanti barázdákkal tarkított kérge sötétszürke vagy fakóbarna. Zöldepiros vesszői a hajtáscsúc közelében ritkásan bársonyosan szőrösök; a szőrzet idővel lekopik.

A szinte talaj nélküli törmeléklejtőkön nemcsak szétterpeszkedő, a felszínen kigyózó gyökerei tartják meg, hanem lehajló ágai is meggyökeresednek és ágtörzssé fejlődnek; így akár már egy-egy fa is kisebb ligetté fejlődhet.

Vörösbarna, hosszúkás tojásdad, lekerekített csúcsú rügyei a vesszőhöz képest nagyok, és két, eltérő méretű csupasz **rügypikkely** fedi őket.

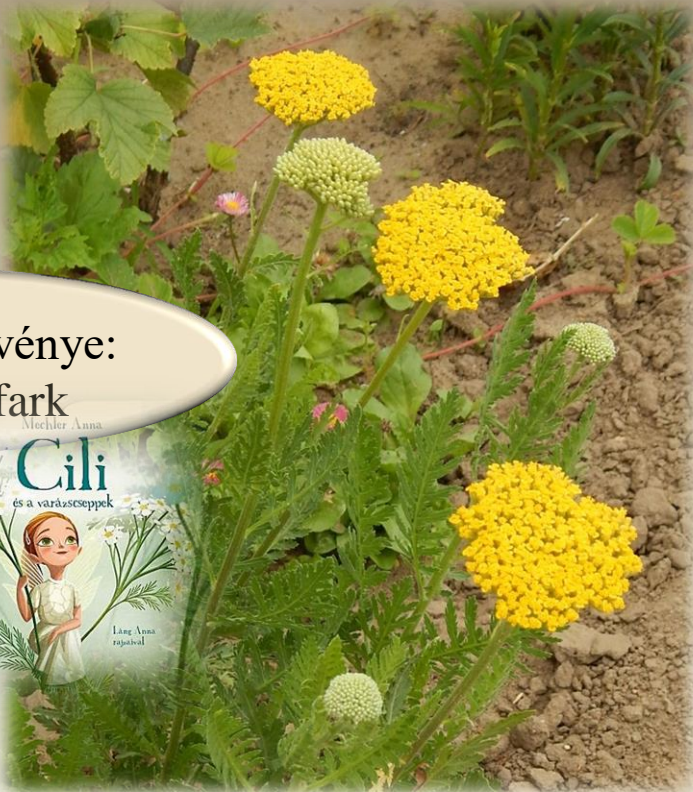

Méhészeti jelentősége elsősorban a kislevelű hársnak van, róla lehet nagyobb mennyiségű hársmézet pergetni, de kis mértékben a nagylevelű hárs is termel nektárt.

Az év gyógynövénye:
cickafark

A **cickafark** (*Achillea*) fajokat régóta alkalmazzák **gyógyászati célból**. A magyar cickafark elnevezés alapja az, hogy a növény levelei a macska farkához hasonlítanak. Hazánkban **13 cickafarkfaj honos**, amelyek közül főként a száraz réteken, utak mentén lépten-nyomon megtalálható mezei cickafark.

A cickafark virágos hajtását elsősorban epehajtó, antibakteriális, görcsoldó, gyulladáscsökkentő és sebgyógyító hatása miatt alkalmazzák.

A belőle készült **teát** és más belsőleg alkalmazandó készítményeket görcsökkel járó emésztési panaszok, puffadás enyhítésére és étvágyjavítóként fogyasztják.

Tudtad a cickafarkról? Gyógytea készül belőle.

Az év vadvirága:
agárkosbor

Az **agárkosbort** félszáraz gyepekben, hegyi- és **homoki réteken**, lápréteken gyakran igen nagy számban előforduló alacsony, mindössze **10-20 cm magas** talajlakó orchidea. Hazánk legtöbb tájegységen sokfelé előfordul, középhegységeinkben még viszonylag gyakori.

Az év madara: zöld küllő

<https://www.youtube.com/watch?v=0ePc-5ULIxc>

Testhossza 32 centiméter, szárnyfesztávolsága 41 centiméter, csőrhossza 4,5 centiméter, nyelvossza 10 centiméter és a testtömege 180–200 gramm között van.

Tollazata a hátán zöldes-sárgás, hasa és begye világos. A tojó fekete bajszárol is ismerhető fel. Mindkét nemnek piros fejfedője van. A fiatal madár arc-, torok- és begytollazata sávozott. Hangja messze csengő, éles, csökkenő hangmagasságú kacagás. Röpte surrogó, erősen hullámvonalas.

Gyakori harkályfélénk. Fő táplálékát a hangyák jelentik, de a fák kérge alatt megbújó más rovarokat és azok lárváit, bábjait is elfogyasztja. Rendszeresen keresgél a talajon is. A hideg idő beálltával gyümölcsöket és magvakat is eszik, de előszeretettel bontja ki a hangyabolyokat, melyekben hangyákat és lárvákat keres.

Állandó madár, de télen kóborolhat.

Idős fák meghagyásával segíthetjük, hogy állománya ne csökkenjen.

Zöld küllő, Balatonfenyvesi társasüdülőben két fiókát etet.
<https://www.youtube.com/watch?v=X-SXQyBs2RQ>

Az év gombája: az ízletes rizike

<https://www.youtube.com/watch?v=16Zaq9N4veg>

A *tejelőgombák közé tartozó faj*, közepes termetű gombáink sorát gazdagítja, kalapja 4-12 cm átmérőjű. Fiatalon domború, gömbölyű, majd idővel kiterül, tölcséresedik, közepe fiatalon is enyhén bemélyed. Színe narancs-vöröses, narancssárgás, okkernarancsos, idővel zöldesen foltosodik. **Felülete nedvesen ragadós**, többnyire körkörösén, sötétebben zónás, gödörkés.

Húsa elég vastag, kemény, merev, pattanva törik. Narancsos színű, tejnedve narancssárga, színe nem változik, de hosszabb állás után megvörösödhet, megzöldülhet. **Íze kellemes, édeskés**, nem csípős, illata gyengén gyümölcsösre hajaz, teszik hozzá.

Összetéveszthető a többi rizike fajjal, melyek hasonló színűek. Elkülönítő bélyege a tönkön megfigyelhető gödörkék, a narancsszínű tejnedv, ami nem vagy csak nagyon lassan vörösödik. Az ízletes rizike az **ehető**, árusítható gombáink sorát gazdagítja, sokféle felhasználással találkozhatunk az interneten.

Felhívják a figyelmet, hogy fogyasztás előtt minden gombát be kell vizsgálatni!

Az év emlőse: A törpeegér

<https://www.youtube.com/watch?v=5SEh8C1U0XU>
<https://www.youtube.com/watch?v=GBuWUkD32fA>

Testhossza mindössze **11-14 centiméter**, aminek majdnem a felét a farka teszi ki. **Testtömege 5-11 gramm**. Színe sárgásbarnászvörös árnyalatú, hasa és lábai fehérek. Hátsó lábai csak alig valamivel hosszabbak a mellsőknél. Farka ügyes kapaszkodófarok, szinte dugóhúzószerűen össze tudja csavarni. Az egérfélék általában a talajon élnek és a földbe ásott lyukakban laknak. A törpeegér azonban a legsűrűbb növényzetben, gázokban, nádasokban tanyázik. Táplálékát füvek, különféle magvak és rovarok alkotják.

A törpeegér általában 6 hónapig, fogságban akár **5 évig** is élhet.

A törpeegér **magvakkal, növények terméseivel, bogyókkal és rovarokkal** táplálkozik, évszaktól függ, hogy éppen mit eszik. Kora tavasszal előszeretettel rágcsálja a rügyeket. Segíti a mezőgazdaságot, azáltal, hogy a gabonán található levéltetűt és egyéb rovarokat is elfogyaszt. Viszont, nyáron egyik legfőbb táplálékforrása a búza, felmászik egészen a kalászig, eközben a farkával kapaszkodik és egyensúlyoz.

Védett faj!

A törpeegerek nagyon szaporák. A gömbölyű kis fészke 30–100 cm magasságban nádasban készül. A növények szárai az építmény tartóvázai. A fészkek nád- vagy sáslevelekből áll. Belsejét a nád bugájával béleli ki. Bejárata mindig ferdén befelé néz, minden alkalommal 3-8 kölyök születik. Az anya indul táplálékkeresésre, de bizonyos időközönként visszatér, hogy megszoftassa és megtisztogassa kicsinyeit. Megeszi az ürüléküket, hogy a szaga ne csalogasson oda nemkívánatos látogatókat.

Köszönjük a figyelmet!

